

ساختار شهر و طراحی شهری از منظر پدافند غیر عامل

تألیف و گردآوری :
مهندس مهدی سالک احمدی

۱۳۹۷

سرشناسه : سالک احمدی، مهدی، ۱۳۵۸ -
 عنوان و نام پدیدآور : ساختار شهر و طراحی شهری از منظر پدافند غیرعامل / تألیف و گردآوری مهدی سالک احمدی؛ ویراستار محمد صادق اسکندری
 مشخصات نشر : تهران: بوستان حمید، ۱۳۹۷ .
 مشخصات ظاهری : 192 ص.
 شابک : 978-600-6412-64-1
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت : کتابنامه
 موضوع : شهرسازی -- طرح و برنامه ریزی
 موضوع : City planning -- Design
 موضوع : شهرسازی -- ایران -- طرح و برنامه ریزی
 موضوع : City planning -- Iran -- Design
 موضوع : شهرسازی -- ایران -- تدابیر ایمنی
 موضوع : -- Iran -- Security measures City planning
 موضوع : ساز -- ایران -- تدابیر ایمنی
 موضوع : دفاع غیرنظامی -- ایران -- پیش بینی های ایمنی
 رده بندی کنگره : HT۱۶۶/س۲۰۰۹۷
 رده بندی دیویی : ۱۰۰۶/۳۰۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۰۲۲۶۷۷۲

عنوان: ساختار شهر و طراحی شهری از منظر پدافند غیرعامل

تألیف و گردآوری: مهندس مهدی سالک احمدی

ناشر: بوستان حمید

ویراستار: محمد صادق اسکندری

چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۴۰۰

قیمت: ۲۳۰۰۰ تومان

کلیه حقوق اعم از چاپ، تکثیر و نسخه برداری برای ناشر محفوظ است.

تلفن ناشر و پخش: ۶۶۴۸۲۳۸۹ ۰۹۱۲۲۳۷۵۰۳۹ ۰۹۱۲۷۷۵۷۸۳۸

پست الکترونیک: boostanhamid.publication@gmail.com

صفحه

فهرست

۱- مقدمه ۹

فصل اول: کلیات

۱-۱- تعریف واژه ها و اصطلاحات ۱۳

۱-۲- بیان و ضرورت شناسایی آسیب پذیری ها در شهر ۱۶

۱-۱- مفهوم شناسی پدافند غیرعامل ۱۸

۱-۴-۱- پدافند غیرعامل ۲۴

۱-۵- اهداف و کارکرد های پدافند غیرعامل ۲۶

۱-۶- پدافند غیرعامل در اسناد دینی و اسناد بالادستی ۲۷

فصل دوم: تهدید شناسی و آرایه های شناسی

۱-۲- مفهوم تهدید ۴۳

۲-۲- اهداف تهدید ۴۵

۲-۳- سطوح تهدید ۴۶

۲-۴- جنگ های مرتبط شهری ۴۶

۲-۵- ویژگی های صحنه نبرد در جنگ های آینده ۵۳

۲-۶- تشریح تکامل جنگ ها ۵۷

۲-۷- شهر و پدافند غیرعامل ۵۹

۲-۸- دارایی های شهر ۶۹

۲-۹- مفهوم جذابیت دارایی ۷۱

۲-۱۰- معیارهای تأثیر گذار بر جذابیت دارایی ها ۷۲

(پنج)

فصل سوم: آسیب شناسی و آسیب پذیری شهری

- ۱-۳- مفهوم آسیب شناسی ۷۹
- ۲-۳- تعریف آسیب پذیری و سطوح آن ۸۰
- ۳-۳- رویکردهای ارزیابی آسیب پذیری ۸۲
- ۴-۳- رویکرد کمی - کیفی ۸۲
- ۵-۱- اهمیت محیط های شهری در جنگ های آینده ۸۵
- ۶-۳- آسیب شناسی در حوزه شهر ۸۸
- ۷-۳- عامل مه تر در ارتباط با آسیب رسانی و آسیب پذیری شهری ۹۰
- ۸-۳- آسیب پذیری فضاهای شهری ۹۱
- ۹-۳- اجزای شهر در مواجهه با جنگ ۹۲
- ۱-۹-۳- ساختار منطقه شهر ۹۳
- ۲-۹-۳- بافت شهر ۹۴
- ۳-۹-۳- فرم شهر ۹۹
- ۴-۹-۳- کاربری اراضی شهری ۱۰۰
- ۵-۹-۳- تراکم ۱۰۱
- ۱۰-۳- فضاهای شهری ۱۰۲
- ۱۱-۳- روش های کاربردی پدافند غیر عامل در شهر ۱۰۹

فصل چهارم: نقش پدافند غیر عامل در برنامه ریزی و طراحی شهری

- ۱-۴- برنامه ریزی شهری ۱۱۵
- ۲-۴- تعریف طراحی شهری و سیر تکاملی مفهومی آن ۱۱۹
- ۳-۴- تفاوت و وجه اشتراک تعاریف طراحی شهری متأخر ۱۲۴

(شش)

- ۴-۴- گستره طراحی شهری ۱۲۶
- ۴-۵- جایگاه ایمنی و امنیت در میان کیفیت های طراحی شهری ۱۲۹
- ۴-۶- ایمنی شهری ۱۳۰
- ۴-۷- انواع اسناد هدایت طراحی شهری (چهارچوب، توسعه و طراحی) ۱۳۲
- ۴-۸- مفهوم فضای شهری امن ۱۴۴

فصل پنجم: راهکارهای کاهش آسیب پذیری در شهرها

- ۵-۱- مفهوم کاهش آسیب پذیری ۱۵۴
- ۵-۲- اثرات عوامل غیرعامل برای کاهش آسیب پذیری ۱۵۵
- ۵-۳- تحلیل آسیب پذیری ۱۵۷
- ۵-۴- عوامل مؤثر بر افزایش آسیب پذیری فرم شهر ۱۵۹
- ۵-۵- ضوابط و معیارهای پدافند غیرعالم در طرح های جامع با تأکید بر کاربری های شهری ۱۶۷
- ۵-۶- ارائه ضوابط در حوزه حمل و نقل و نظام حرکت و دسترسی ۱۷۳
- ۵-۷- ملاحظات پدافند غیرعالم در استحکامات و زیرساخت های شهری ۱۷۷
- کتابنامه ۱۸۳

مقدمه

شهرها با توجه به حجم بالای سرمایه‌گذاری و استقرار بسیاری از تأسیسات و ابزارهای اقتصادی و از همه مهم‌تر جمعیت زیادی که در آن‌ها ساکن هستند، در صورت بروز جنگ دچار صدمات مالی و جانی قابل توجهی می‌شوند. در مناطق شهری، صدمات جنگی شامل ترکیبی از ویرانه‌های کالبدی و اختلال در عملکرد عناصر شهری است. انهدام سازه‌ها و ساختمان‌ها، شبکه راه‌ها و زیرساخت‌ها، تأسیسات اساسی مخازن آب، نیروگاه‌ها، خطوط ارتباطی تلفن، برق، آب، گاز و ... از آن جمله هستند. در این میان، شهرها به‌عنوان پرتراکم‌ترین نقاط سکونتگاهی، در معرض بیشترین خطرات تهدیدات انسانی و طبیعی قرار دارند.

امروزه مناطق شهری به‌صورت کلان‌شهرها، با جذب جمعیت و فعالیت، تبدیل به مراکز اصلی خدمات، تجارت، تولید مصرف و سکونت شده‌اند. گسترش شهر و شهرنشینی و افزایش تدریجی تعداد شهرهای بزرگ در چهار به‌صورت کلان‌شهرها، با جذب جمعیت و فعالیت، تبدیل به مراکز اصلی خدمات، تجارت، تولید مصرف و سکونت شده‌اند. گسترش شهر و شهرنشینی و افزایش تدریجی تعداد شهرهای بزرگ به‌خصوص در کشورهای در حال توسعه نظیر کشور ما، از یک‌طرف و رشد شهرها، تمرکز و تجمع جمعیت و افزایش بازگذاری‌های محیطی و اقتصادی بر بستر آن‌ها از طرف دیگر، ضمن توجه بیشتر به مدیریت منجر به پذیرش نقش‌ها و عملکردهای متعدد شده است.

از طرفی هنوز تفکر تهاجم و بهره‌وری در میان سردمداران کشورهای وجود دارد که جان میلیون‌ها نفر در شهرها را به خطر می‌اندازد. از این‌رو کشورهای نظیر ایران که زیاد در معرض تهدیدات خارجی قرار می‌گیرند، باید تدابیری را در مقابله با حملات احتمالی در نظر گیرند. یکی از مهم‌ترین تدابیر دفاعی در شهرها، در نظر گرفتن پدافند غیرعامل در شهرهاست. شهرها به‌عنوان مراکز تجمع سرمایه مادی و انسانی در زمان جنگ به هدفی عمده برای دشمن تبدیل می‌شوند، در نتیجه، حمله به آن‌ها خسارات فراوانی را پدید می‌آورد.

(نه)

برنامه‌ریزی و طراحی شهری از آنجا که تخصصی‌ترین رشته مربوط به شهر به‌ویژه از بعد کالبدی و فضایی آن می‌باشد می‌تواند، قدرت دفاعی را بالا ببرد. امروزه می‌توان با به‌کارگیری اقدامات مؤثر و کاربردی و حتی الامکان کم هزینه و چندمنظوره در مرحله قبل از بحران، به میزان زیادی از شدت و گسترده‌گی خسارات و تلفات ناشی از خطرات کاست.

از مهم‌ترین این اقدامات، استفاده از ملاحظات پدافند غیرعامل به‌عنوان راه‌حلی جهت کاهش خطرپذیری در برابر حملات دشمن و افزایش کارایی هنگام روبرو شدن با خطر است که باید در سطوح مختلف و از جنبه‌های مختلف مورد توجه قرار گیرد. لذا آذمی همواره در جستجوی دستیابی به راهکارها جهت مقابله با پیامدهای سوانح در سکونتگاه‌های شهری بوده است. در این راستا شناسایی و تحلیل آسیب‌ها و رسیدن به معیارهای ارزیابی آسیب‌پذیری به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم در این مرحله مورد توجه قرار می‌گیرد.

در فصل اول کتاب ابتدا در خصوص ضرورت شناسایی آسیب‌پذیری‌ها در شهر، مفهوم شناسی و اهمیت پدافند غیرعامل را کاوش کرده‌ایم. آن اسناد بالادستی پدافند غیرعامل (سیاست‌ها، راهبردها و ...) مطالب خلاصه‌ای طرح شده است.

در فصل دوم مباحث تهدید شناسی، جنگ‌های مرتبط شهری، تشریح تکامل جنگ‌ها، شهر و پدافند غیرعامل، دارایی‌های شهر و جذابیت آن، بحث شده است.

در فصل سوم موارد مهمی چون: عوامل مؤثر در ارتباط با آسیب‌رسانی و آسیب‌پذیری شهری، رویکرد آمایشی به ساماندهی بحث دفاعی در پهنه منطقه‌ای، طرح شده است.

در فصل چهارم در خصوص برنامه‌ریزی شهری، طراحی شهری، طراحی آن، جایگاه ایمنی و کیفیت طراحی شهری، ایمنی شهری و انواع اسناد هدایت طراحی شهری بحث‌های طرح شده و در نهایت در فصل پنجم مباحث کاهش آسیب‌پذیری، عوامل مؤثر در افزایش آسیب‌پذیری فرم شهر، ضوابط و معیارهای پدافند غیرعامل در طرح‌های جامع کاربری‌های شهری و ملاحظات پدافند غیرعامل در استحکامات و زیرساخت‌های شهری تشریح شده است.